

Service de lutte contre la pauvreté,
la précarité et l'exclusion sociale

Steunpunt tot bestrijding van armoede,
bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting

Dienst zur Bekämpfung von Armut, prekären
Lebensumständen und sozialer Ausgrenzung

Advies van het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting met betrekking tot het ontwerprapport van SIAparters en Hydrobru betreffende het onderzoek over waterarmoede in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, uitgevoerd op vraag van de minister, en waaraan het Steunpunt heeft meegewerkt, als lid van de werkgroep die regelmatig is samengekomen, van maart 2017 tot februari 2018

16 maart 2018

Het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting (www.armoedebestrijding.be) is een interfederale publieke instelling die – in onafhankelijkheid – de effectiviteit van mensenrechten in situaties van armoede evalueert. In het kader van deze opdracht heeft het de voorbije jaren ook verschillende werkzaamheden verricht rond het recht op water, onder andere uitmondend in [een hoofdstuk met analyses en aanbevelingen in het tweejaarlijkse Verslag 2014-2015 rond publieke diensten](#). De tweejaarlijkse Verslagen van het Steunpunt worden opgemaakt op basis van een dialoogproces met een structurele plaats voor mensen in armoede en hun verenigingen en met betrokkenheid van vele en diverse andere actoren die geconfronteerd worden met situaties van armoede. Het Steunpunt verheugt zich over het feit dat – in opdracht van de minister van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met Huisvesting, Levenskwaliteit, Leefmilieu en Energie - er een reflectie plaats vond rond de problematiek betreffende de toegang tot water, met betrokkenheid van de verschillende actoren. Het Steunpunt stelt zich graag ook beschikbaar voor een verdere samenwerking in het kader van het recht op water in situaties van armoede.

In het bijzonder volgende elementen beschouwt het Steunpunt als positief.

Globale aanpak. De studie leidt tot een geheel van aanbevelingen die problemen willen aanpakken op verschillende vlakken: betalingsmoeilijkheden, afwezigheid van individuele meters, onvoldoende of moeilijk verstaanbare informatie, onredelijke betaalplannen ...

Sociaal tarief. Een sociaal tarief is voor een aantal groepen een stap in de richting van de beter betaalbare facturen. Het is interessant dat in de studie het Sociaal Fonds behouden blijft in functie van betalingsproblemen bij huishoudens voor wie het sociaal tarief niet van toepassing is of onvoldoende is, en in functie van de financiering van technische ingrepen aan de installatie. Met betrekking tot de afbakening van de doelgroep van een eventueel sociaal tarief heeft het Steunpunt relevante werkzaamheden opgevolgd binnen andere regelgevingen en op verschillende overheidsniveaus en kan het op zijn expertise aangesproken worden. De mogelijkheden tot automatische toepassing (ambtshalve toekenning zonder dat de betrokken persoon een initiatief

moet nemen) van een dergelijk tarief moeten hierbij maximaal aangewend worden, tegelijk [de aandachtspunten en knelpunten bij de automatische toepassing van rechten](#) in acht nemend.

Redelijke betalingsplannen. De ervaringen binnen de energiesector en bij de andere gewesten kunnen meegenomen worden in de reflectie. Het Steunpunt kan hier als interfederale instelling een ondersteunende rol spelen.

Behoud van een rol voor de vrederechter. In de omgang met betalingsmoeilijkheden is het bijzonder belangrijk om de rechtspositie van de huishoudens te bewaken. Gezien een afsluiting van water grote consequenties heeft naar de levenskwaliteit en de menselijke waardigheid van de betrokken personen, moet een hervorming van de procedure met veel omzichtigheid benaderd worden. Meer en meer wordt internationaal naar voren geschoven dat het recht op water en sanitatie essentieel is voor de volle uitoefening van het recht op leven en van alle mensenrechten (zie bijvoorbeeld de Resolutie 64/292 van 28 juli 2010 van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties). Het behoud van een rol van de vrederechter in de voorgestelde pistes in de studie is een belangrijk punt in de aandacht voor de rechtspositie van de betrokken huishoudens.

Monitoring en evaluatie. De studie voorziet de oprichting van een reflectiegroep die de problematiek en de effecten van eventuele wijzigingen aan de ordonnantie kan opvolgen en evalueren, zowel ex ante als ex post. Hiertoe zou het nuttig zijn om een lijst met indicatoren op te stellen in functie van een jaarlijkse monitoring en interpretatie met betrokkenheid van de diverse stakeholders. In het Vlaamse Gewest is een dergelijke lijst in de regelgeving opgenomen (Ministerieel besluit van 7 oktober 2014, BS 07/11/14) en worden de cijfers ook met diverse stakeholders jaarlijks opgevolgd.

Tegelijk wil het Steunpunt een aantal bezorgdheden naar voren brengen:

Procedure van waterafsluiting. Het feit is dat er een rol voorbehouden blijft voor de vrederechter in de afsluitingsprocedure evalueerden we hierboven als positief. Maar de mogelijke hervorming van de huidige procedure – met een voorafgaande bemiddeling door de vrederechter, met een (vluggere) afsluiting bij verstek - moet onderworpen worden aan een diepgaande ex ante evaluatie, met betrokkenheid van de mensen in armoede en hun verenigingen en van andere stakeholders. Dit omdat een afsluiting – en het niet meer kunnen beschikken over water – een enorme impact heeft op de levensomstandigheden en de menselijke waardigheid van de betrokken personen.

Beslissingen bij verstek. Er wordt verwezen naar het grote aantal beslissingen bij verstek door de vrederechters, waarbij de watermaatschappij gemachtigd wordt het water af te sluiten. Maar het grote aantal afwezigheden voor de vrederechter zien we bijvoorbeeld ook bij de lokale adviescommissies in Vlaanderen. Het Steunpunt beveelt aan om verder te reflecteren over deze versteksituaties en om initiatieven te nemen in functie van een beter bereik van mensen met betalingsproblemen, zodat versteksituaties zo veel mogelijk kunnen worden vermeden. De verschillende mogelijkheden van begeleiding voor en tijdens de procedure betreffende betalingsmoeilijkheden dienen verder uitgewerkt te worden.

Het moeilijke bereik van de betrokken huishoudens moet in het kader van non-take-up van rechten bekeken worden. Het Steunpunt heeft in eerdere initiatieven en publicaties gewezen op deze problematiek, waarvan de omvang niet mag onderschat worden. De redenen voor non-take-up zijn

heel divers: een gebrek aan informatie, verschillende administratieve drempels, schrik voor perverse gevolgen van de aanvraag ... en ook het feit dat de betrokkenen zich vaak zelf niet als een rechtssubject beschouwen. Non-take-up van rechten is een centraal vraagstuk in de evaluatie van beleid, maar wordt jammer genoeg te weinig in rekening genomen omdat men zich vaak beperkt tot het evalueren van effecten op de personen die wel van de maatregel gebruik maken.

Opvolging na waterafsluiting. In een aantal situaties wordt er overgegaan tot een afsluiting van water. We verwezen reeds naar de grote impact ervan op de leefsituatie van de betrokken huishoudens. Dergelijke situaties dienen systematisch opgevolgd te worden door de watermaatschappij, in samenwerking met de Brusselse OCMW's en andere terreinorganisaties, met als doelstelling tot een zo snel mogelijke heraansluiting te kunnen komen. Hiertoe zullen gepaste procedures en samenwerkingsverbanden moeten ontwikkeld worden.

Financiering van maatregelen. De voorliggende studie werd uitgewerkt vanuit de hypothese van een gesloten enveloppe. Toch wil het Steunpunt aandacht vragen voor het financieringsvraagstuk van de verschillende maatregelen: passen bepaalde acties binnen de kernopdracht van de betrokken instellingen, moeten maatregelen gedragen worden door het geheel van de verbruikers (inclusief diegenen die beschikken over de laagste inkomens), dient dit te gebeuren via een forfaitair bedrag of via de facturatie op basis van verbruik, is een financiering via belastingen mogelijk gezien het herverdelend karakter van het belastingsysteem, ...?